

Kerkplein 2 T (0343) 56 56 00
Postbus 200 F (0343) 41 57 60
3940 AE Doorn E info@heuvelrug.nl

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Sport & Ruimte

Sportaccommodatienota 2018 - 2022

Datum 19 januari 2018
Team Samenleving,
team Regie & Faciliteren
Auteur F. Knoppers

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	3
2	Samenvatting	4
2.1	Context	4
2.2	Kader	5
2.2.1	Uitgangspunten buitensport.....	5
2.2.2	Uitgangspunten binnensport.....	6
2.2.3	Uitgangspunten zwembaden.....	6
2.3	Uitwerking	7
2.3.1	Uitwerking buitensport.....	7
2.3.2	Uitwerking binnensport.....	7
2.3.3	Uitwerking zwembaden.....	7
2.3.4	Aandachtspunten.....	7
2.4	Financiën	8
3	Context	9
3.1	Aanleiding	9
3.2	Utrechtse Heuvelrug	9
3.3	Terugblik	10
3.3.1	Zwembaden.....	11
3.3.2	Binnensport.....	12
3.3.3	Buitensport.....	13
3.4	Trends en ontwikkelingen	14
4	Kader	16
4.1	Integraal beleid	16
4.2	Wat willen we bereiken?	16
4.3	Hoe?	17
4.4	Uitgangspunten buitensport	17
4.5	Uitgangspunten binnensport	18
4.6	Uitgangspunten zwembaden	19
4.7	Taken en verantwoordelijkheden	19
5	Uitwerking	20
5.1	Buitensport	20
5.1.1	Verlichting.....	20
5.1.2	Vervanging en revitalisatie (kunst)grasvelden.....	20
5.1.3	Realisatie twee kunstgrasvelden korfbalvereniging Hemur Enge.....	21
5.1.4	Realisatie tweede rugbyveld the Pink Panthers.....	21
5.1.5	Hekwerken.....	21

5.2	Binnensport	21
5.3	Zwembaden	22
5.4	Aandachtspunten	23
5.4.1	Fiscus.....	23
5.4.2	Duurzaamheid	24
6	Financiën	25
6.1	Bezuinigen	25
6.2	Investeren	25
6.3	Exploiteren	26
6.4	Totaal	27
7	Bijlagen	28
7.1	Bijlage 1: Overzicht buitensportaccommodaties	29

1 Voorwoord

Sport is een machtig sociaal maatschappelijk middel. Sportverenigingen vervullen een belangrijke rol in het sociale leven van veel inwoners in onze gemeente. Sport brengt mensen bij elkaar. Het houdt ons vitaal en sterk. Daarom maak ik graag letterlijk ruimte voor sport. De Utrechtse Heuvelrug is een sportieve gemeente en dat wil ik graag zo houden. Op basis van de vorige nota 'Sport in beeld' uit 2008 is er veel werk verzet. Met de aanleg van een zevental kunstgrasvelden is het probleem van de veldcapaciteit flink teruggedrongen. De toekomst van de zwembaden is voor de lange termijn vastgelegd. Het jaarlijkse onderhoudsbudget werd structureel verhoogd en de verantwoordelijkheid voor de buitensportgebouwen werd overgedragen aan de sportverenigingen. Tot slot is ook het eigendom, beheer en onderhoud van de tennisparken geharmoniseerd. Sommige onderdelen mogen dan misschien meer tijd hebben gevegd dan voorzien, het eindresultaat vormt een goede basis voor de sport.

Met deze sportaccommodatienota 'Sport en Ruimte' wil ik voor de komende jaren het ingezette beleid voortzetten. Op basis van heldere uitgangspunten en een gedeelde verantwoordelijkheid houden we door deze nota de sportinfrastructuur in Utrechtse Heuvelrug goed op orde. Gemaakte afspraken nakomen en daar waar de schoen wringt, komen tot een verruiming van de sportcapaciteit. Zo kunnen we ook komende jaren weer genieten van de sport in de Utrechtse Heuvelrug.

Henk Veldhuizen
Wethouder sport

2 Samenvatting

Voor u ligt de sportaccommodatienota 2018 – 2022 van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. De afgelopen jaren is er veel werk verzet t.a.v. sportaccommodaties: een inhaalslag aan onderhoud, een grote mate van verzelfstandiging, harmonisatie, forse capaciteitsuitbreiding van de buitensport en duidelijkheid over de toekomst van de zwembaden. Hiermee is een goede basis gelegd voor komende jaren. In voorliggende nota wordt deze toekomst aan de hand van een eenduidig kader en heldere uitgangspunten uitgewerkt tot een uitvoerings- en investeringsplan. Hiermee wordt het huidige beleid bestendig. Deze nota is vanuit een integraal beleidskader en in afstemming met Heuvelrug Sport Initiatief tot stand gekomen met een gerichte focus op sportaccommodaties: buitensport, binnensport en zwembaden. Sportstimulering, het sportief medegebruik van de openbare ruimte en het speelruimtebeleid vallen buiten de scope van voorliggende nota. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan de context, het kader, uitwerking en financiën.

2.1 Context

Op basis van de vorige nota 'Sport in beeld' uit 2008 is tot op heden flink doorgewerkt aan de sport. Het jaarlijkse onderhoudsbudget werd structureel verhoogd, de verantwoordelijkheid voor de buitensportgebouwen (inclusief was- en kleedlokalen) overgedragen aan de sportverenigingen en vrijvallende kapitaallasten van sportaccommodaties ingezet voor de vervanging van velden en opstallen. Als spreekwoordelijk slotstuk van de buitensportregeling is het eigendom, beheer en onderhoud van de tennisparken geharmoniseerd. Met de aanleg van een zevental kunstgrasvelden is het veldcapaciteitsprobleem van weleer flink teruggedrongen. Momenteel beschikt uitsluitend rugbyclub the Pink Panthers over onvoldoende veldcapaciteit. Het Nederlands Korfbalverbond heeft de veldafmeting voor buitenvelden bijgesteld en korfbalverenigingen in Nederland tot 2026 de tijd gegeven om de velden hierop aan te passen. Dit kan worden verwerkt bij de renovatie van toplagen bij de korfbalverenigingen in Utrechtse Heuvelrug met uitzondering van Hemur Enge in Amerongen. Zij delen een (combi)veld met de hockeyvereniging. Voor 2026 dient Hemur Enge de beschikking te krijgen over een tweetal kunstgras korfbalvelden in de nieuwe afmeting. Afgelopen jaren is de toekomst van de zwemvoorzieningen meerder malen onderwerp van besluitvorming door de gemeenteraad geweest. Medio 2017 heeft dit geleid tot het besluit de exploitatie van Woestduin en de Zwoer tot 2036 voort te zetten. De exploitatie van het buitenbad in Leersum (Bosbad) heeft niet ter discussie gestaan. Tegen deze achtergrond wordt het sportaccommodatiebeleid voor komende jaren uitgezet.

2.2 Kader

Het kader voor het sportaccommodatiebeleid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug vindt haar vertrekpunt in het integrale raadsprogramma. Van hieruit willen we bereiken dat inwoners meer gaan bewegen. Inwoners die meer bewegen nemen actief deel aan het sociale leven. Zij ontmoeten mensen, blijven gezond(er) en langer vitaal. Gemeente Utrechtse Heuvelrug hecht belang aan ruimte voor een sportief en actief leven. Vanuit dat belang faciliteert zij een gevarieerd en toegankelijk sportaanbod. Soms betekent dat ruimte en mogelijkheden bieden aan (maatschappelijke) ondernemers, bewoners of sportverenigingen. In andere gevallen de volledige realisatie, beheer en onderhoud van sportaccommodaties. Vanuit haar publieke taak heeft de gemeente een complementaire verantwoordelijkheid. Zij faciliteert en neemt haar verantwoordelijkheid, daar waar nodig. Op een wijze zoals beschreven in onderstaande uitgangspunten.

2.2.1 Uitgangspunten buitensport

1. Buitensportaccommodaties worden multifunctioneel gebruikt. Er wordt gestreefd naar een optimale sportieve en maatschappelijke benutting door zowel sportverenigingen, onderwijsinstellingen als ook inwoners uit de buurt.
2. Buitensportaccommodaties voldoen aan NOC*NSF/VSG-capaciteits- en kwaliteitsnormen en NEN-conditienormen. De gemeente behoudt het recht om hier gemotiveerd van af te wijken.
3. Bij een structurele (meerjarige) overbezetting op basis van NOC*NSF/VSG-capaciteitsnormen wordt in samenspraak met sportverenigingen en –stichtingen gezocht naar een passende oplossing gemeente breed.
4. Er worden geen nieuwe buitensportlocaties gerealiseerd. Een eventuele bijstelling van tennis, korfbal, voetbal en hockeycapaciteit wordt gerealiseerd op de huidige buitensportlocaties.
 - a. Hockey in Driebergen, Doorn, Maarn en Amerongen
 - b. Voetbal in Driebergen, Doorn, Maarn, Leersum en Amerongen
 - c. Korfbal in Driebergen, Doorn en Amerongen
 - d. Tennis in Driebergen (2), Doorn, Maarn, Leersum en Amerongen
 - e. Rugby in Driebergen
 - f. Schaatsen in Doorn
5. De gemeente is verantwoordelijk voor realisatie, renovatie en (groot) onderhoud aan *direct sportgebonden basisvoorzieningen* bij voetbal, hockey, rugby en korfbal.
6. De navolgende sportvoorzieningen worden aangemerkt als *direct sportgebonden basisvoorzieningen*:
 - a. Wedstrijd- en trainingsvelden;
 - i. Tennis: gravelbanen;
 - ii. Voetbal;
 - ✓ Wedstrijdveld: natuurgras
 - ✓ Trainingsveld: natuurgras
 - ✓ Wedstrijd & Trainingsveld: kunstgras
 - iii. Korfbal: kunstgras;
 - iv. Hockey: kunstgras zand ingestrooid;
 - ✓ Eerste hockeyveld meerkosten (semi)waterveld 50/50 gemeente/sport
 - ✓ Overige hockeyvelden meerkosten (semi)waterveld sport
 - v. Rugby: natuurgras
 - b. Veldverlichting (traditioneel);
 - ✓ Meerkosten LED verlichting 50/50 gemeente/sport
 - c. Hekwerken;
 - d. Sport specifieke terreininrichting zoals: ballenvangers, leunhekken en dug-outs.

7. Investerings in realisatie, renovatie en (groot) onderhoud aan niet direct sportgebonden basisvoorzieningen (zoals bijvoorbeeld: kantine- en clubruimtes, was- en kleedlokalen, tribunes, opslagruimtes et cetera) vormen een eigen verantwoordelijkheid van sportverenigingen en stichtingen.
8. Meer investeringen in de realisatie, renovatie en (groot) onderhoud aan buitensportvoorzieningen van hoger dan directe sportgebonden basisvoorzieningen (zoals bijvoorbeeld een hogere kwaliteit kunstgrasveld), vormen een primaire verantwoordelijkheid van sportverenigingen en stichtingen.
9. Tennisverenigingen zijn volledig verantwoordelijk voor het (groot) onderhoud bij tennisparken. De kosten voor renovatie van tennisbanen en parkinrichting worden op 50/50 basis gedeeld met de gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor de openbare ruimte inclusief de hekken.
10. De Doornse IJclub is volledig verantwoordelijk voor het (groot) onderhoud van de ijsbaan (schaatsen en skeelers) in Doorn. De kosten voor renovatie/vervanging worden op 60/40 basis gedeeld door respectievelijk de gemeente en de ijsclub.
11. Buitensportaccommodaties en –voorzieningen zijn duurzaam.

2.2.2 Uitgangspunten binnensport

1. Multifunctioneel gebruik van binnensportaccommodaties door sport en onderwijs vormt een harde voorwaarde. Bij voorkeur vervullen binnensportaccommodaties tevens een wijk/buurt functie.
2. Binnensportaccommodaties voldoen aan VNG stichtingsnorm (> 1.600 uur op jaarbasis), NOC*NSF- en KVLO-kwaliteitseisen en NEN-conditienormen. De gemeente behoudt het recht om hier gemotiveerd van af te wijken.
3. Vanuit elke dorpskern zijn (tenminste kleine) binnensportaccommodaties goed bereikbaar.
4. Bijstelling van het aantal en soort grote binnensportaccommodaties (sportzaal en sporthal) geschiedt uitsluitend op basis van een integrale en gemeente brede analyse waarbij (tenminste) rekening wordt gehouden met:
 - a. Kwaliteit en functionaliteit van alle grote binnensportaccommodaties in Utrechtse Heuvelrug;
 - b. Kosten (eenmalig en structureel);
 - c. Bezettingsgraad vanuit zowel onderwijs als sportverenigingen bij alle binnensportaccommodaties in Utrechtse Heuvelrug;
 - d. Goede bereikbaarheid voor het onderwijs.
5. Het beheer, onderhoud en exploitatie van binnensportaccommodaties vormt geen (primaire) taak van de gemeente maar van private partijen vanuit sport, onderwijs of anderszins. Hierbij worden de navolgende uitgangspunten gehanteerd:
 - a. wettelijke en gemeentelijke kwaliteitseisen;
 - b. afdoende controle instrumentarium t.b.v. gemeente.
6. Binnensportaccommodaties en –voorzieningen zijn duurzaam.
7. Tijdelijke, semipermanente of monofunctionele binnensportvoorzieningen vormen geen verantwoordelijkheid van de gemeente.

2.2.3 Uitgangspunten zwembaden

1. Zwembaden worden multifunctioneel gebruikt. Er wordt gestreefd naar een optimale maatschappelijke (specifieke doelgroepen en recreatief), sportieve en eventueel onderwijskundige benutting.
2. Een zwembad vormt in principe een gemeentelijke voorziening. Voor zwemmen in Utrechtse Heuvelrug kun je terecht in:
 - a. Driebergen (de Zwoer)
 - b. Leersum (het Bosbad)
 - c. Doorn (Woestduin)

3. Het beheer, (groot) onderhoud en exploitatie van zwembaden vormt geen (primaire) taak van de gemeente maar van private partijen vanuit sport of anderszins. Hierbij worden de navolgende uitgangspunten gehanteerd:
 - a. wettelijke en gemeentelijke kwaliteitseisen;
 - b. keurmerk veilig en schoon;
 - c. afdoende controle instrumentarium t.b.v. gemeente;
4. Zwembaden en –voorzieningen zijn goed bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar ook voor mensen met een beperking.

2.3 Uitwerking

De kaders worden getoetst aan de praktijk leidend tot nadere acties ten aanzien van achtereenvolgens buitensport, binnensport en zwembaden.

2.3.1 Uitwerking buitensport

Op basis van contractuele afspraken met de sport investeert de gemeente Utrechtse Heuvelrug komende jaren onder meer in: a) verlichting, b) vervanging en revitalisatie van kunstgrasvelden en c) hekwerken. Komende jaren (2018-2021) worden alle lichtmasten en armaturen op de sportvelden in Utrechtse Heuvelrug vervangen en voorzien van ledverlichting. Naast gebruikers- en energievoordelen, levert dit financiële voordelen op voor de sport. Een gebruikersvoordeel dat een investeringsbijdrage rechtvaardigt. Komende jaren worden de volgende sportvelden vervangen en/of gerenoveerd: FC Driebergen veld 2 en 3, DHC veld 2, HDS veld 1 en DVSA veld 1. Op sportpark Burgwal wordt een tweetal nieuwe kunstgraskorfbalvelden gerealiseerd in de nieuwe afmeting voor korfbalvereniging Hemur Enghe. Rugbyclub the Pink Panthers krijgt een tweede veld. Tot slot wordt bij een groot aantal sportvelden de hekwerken gerenoveerd of vervangen.

2.3.2 Uitwerking binnensport

Qua binnensport ligt komende jaren de focus op een goede instandhouding van de huidige binnensportaccommodaties. Hiertoe zijn meerjarige onderhouds- en investeringsprogramma's opgesteld en afspraken gemaakt met beheerders/exploitanten. Extra aandacht wordt besteed aan de mogelijke verduurzaming van de binnensportaccommodaties als onderdeel van de algehele verduurzaming van het gemeentelijke vastgoed.

2.3.3 Uitwerking zwembaden

In afgelopen jaren is veelvuldig gesproken over de toekomst van de zwembaden. Verschillende scenario's zijn opgesteld, besproken met betrokken partijen en inwoners. De toekomst van openluchtzwembad het Bosbad in Leersum stond hierbij niet ter discussie. De uitkomst van de analyses, beraadslagingen en participatie is dat met zowel zwembad De Zwoer als zwembad Woestduin voor langere tijd de exploitatie wordt voortgezet. Dat vormt dan ook het beeld voor komende jaren: Handhaving huidige zwembadconfiguratie.

2.3.4 Aandachtspunten

Met ingang van 2019 wordt de sport btw-vrijgesteld. De Nederlandse wetgeving wordt in lijn gebracht met de Europese btw-richtlijn. Daar het geen bezuinigingsmaatregel is, gaat het Rijk over tot compensatie. Voor de bestaande situatie komt er een overgangsregeling die ten tijde van het schrijven van deze nota nog onderwerp van nadere overleg en uitwerking is. De gemeentelijke duurzaamheidsambitie om in 2035 een klimaat neutrale gemeente te zijn werkt op verschillende manieren door in haar sportaccommodatiebeleid. Als onderdeel van het gemeentelijke vastgoed

worden binnensportaccommodaties meegenomen in de gemeentelijke duurzaamheidsambities. Duurzaamheid betekent ook het gebruik van duurzame materialen op sportvelden. De afgelopen periode werd in de media en het publieke debat nadrukkelijk aandacht gevraagd voor mogelijke milieu- en gezondheidsschade bij het spelen op kunstgasvoetbalvelden die zijn ingestrooid met rubberen korrels, de SBR-korrels. Om elk milieu- en gezondheidsrisico zo veel mogelijk te voorkomen wordt bij de aanstaande renovatie van kunstgras voetbalvelden in Utrechtse Heuvelrug geen gebruik gemaakt van SBR maar van TPE (Thero Plasmatische Elastomeer).

2.4 Financiën

In 2014 is een taakstellende bezuiniging van €50.000 op het product buitensport vastgesteld. Betreffende bezuinigingstaakstelling is per 2017 volledig geëffectueerd.

Vanuit haar verantwoordelijkheid ten aanzien van de buitensportvoorzieningen investeert de gemeente Utrechtse Heuvelrug in de periode 2018 – 2022 voor ruim €4 miljoen in verlichting, hekwerken en de vervanging, renovatie en aanleg van sportvelden. De investeringen in buitensport leiden tot een actualisatie van de kapitaallasten, vereisen de aanleg van een voorziening voor de vervanging van (kleinschalige) sportvoorzieningen en leiden tot een verhoging van de onderhoudskosten. Dit wordt als volgt nader gespecificeerd.

INVESTEREN SPORT					
	2018	2019	2020	2021	2022
huidige kapitaallasten buitensport	€746.409	€781.982	€760.440	€740.805	€674.843
correctie investeringsplan	€0	€80.724	€98.324	€101.491	€118.289
gecorrigeerde kapitaallast	€746.409	€862.706	€858.764	€842.296	€793.132
extra onderhoudsbudget	€0	€8.000	€8.000	€16.000	€16.000
voorziening	€60.280	€54.438	€54.438	€54.438	€31.592
totaal extra benodigd budget	€60.280	€143.162	€160.762	€171.928	€165.881

De investeringen in sport leiden de komende jaren tot een lastenverzwaring. Door vrijval van investeringen uit eerdere investeringen vlakkt de lastenverzwaring af en is er in de periode na 2026 sprake van een lastenverlichting.

Wanneer de exploitatie en het benodigde extra budget voor de buitensport wordt samengebracht ontstaat navolgend financieel totaaloverzicht voor de sport.

TOTAAL SPORT					
	2018	2019	2020	2021	2022
binnensport	€499.530	€566.397	€560.895	€560.895	€560.895
buitensport	€1.084.895	€1.084.931	€1.111.317	€1.111.371	€1.111.371
extra buitensport	€60.280	€143.162	€160.762	€171.928	€165.881
zwembaden	€634.519	€634.368	€626.820	€626.795	€626.795
TOTAAL	€2.279.225	€2.428.858	€2.459.795	€2.470.989	€2.464.942

3 Context

Het gemeentelijke beleid ten aanzien van sportaccommodaties dient in zijn context gezien te worden. Wat vormt de aanleiding? Wat typeert Utrechtse Heuvelrug? Wat is er in de achterliggende periode gepresteerd ten aanzien van sportaccommodaties? Met welke trends en ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden? Deze aspecten komen aan bod in dit hoofdstuk.

3.1 Aanleiding

Tien jaar geleden bracht de gemeente Utrechtse Heuvelrug haar beleidsnota sport 'Sport in Beeld' uit. Een brede integrale nota met aandacht voor Topsport en evenementen, breedtesport en sportstimulering, subsidies naast, uiteraard, sportaccommodaties. Er is een fiks aantal en stevige accommodatie ambities geformuleerd: een inhaalslag aan onderhoud, een grotere mate van verzelfstandiging, harmonisatie en een forse capaciteitsuitbreiding. Dat alles kon niet gerealiseerd worden in de looptijd van de nota, zie ook de terugblik, maar vormde een takenpakket waaraan de afgelopen jaren stevig is doorgewerkt. Voorliggende nota komt op een natuurlijk moment. De ambities t.a.v. sportaccommodaties uit de vorige nota zijn gerealiseerd. Er is bestuurlijke besluitvorming geweest over de zwembaden. Er is een duidelijke basis gelegd voor de sportaccommodaties in Utrechtse Heuvelrug. In deze nota wordt deze basis verder aan de hand van een eenduidig kader uitgewerkt tot een concreet uitvoerings- en investeringsplan voor komende jaren.

Deze nota richt zich op de hardware van de sport, de sportaccommodaties. De eerdere nota Sport in beeld kende een breder perspectief. Destijds was er echter nog geen Heuvelrug Sportief en Gezond waarin verschillende lokale partners¹ elkaar treffen om met inzet van buurtsportcoaches en opererend vanuit dorpssteams gewerkt wordt aan de inzet van sport en bewegen op een breder maatschappelijk terrein. Bovendien is Heuvelrug Sport Initiatief als belangenbehartiger van sportverenigingen immer actief gebleven. Dit vanuit een eigen op samenwerking gerichte beleidsvisie. Het vormt in dat opzicht ook een natuurlijk moment dat deze nota zich richt op de hardware van de sport, de sportaccommodaties. De bredere instrumentele betekenis van sport, komt op andere plekken tot zijn recht.

3.2 Utrechtse Heuvelrug

Als gemeente is Utrechtse Heuvelrug ontstaan uit de samenvoeging van Amerongen, Maarn, Leersum, Doorn, Driebergen-Rijsenburg in 2006. Met de verschillende kernen en buurtschappen telt de gemeente circa 50.000 inwoners. De Utrechtse Heuvelrug vormt een omvangrijk natuurgebied met veel bos, heidegebieden en een enkele zandverstuiving. Het is na de Veluwe het grootste bosgebied van Nederland en enkele jaren geleden officieel uitgeroepen tot nationaal park. Het glooiende

¹ Welnuh Welzijn Utrechtse Heuvelrug, Hardloopcentrum Aart Stigter, Zenner Dansen Sporten Feesten, Somatic Fysio & Sport en bureau Sport Impuls.

heuvellandschap heeft een grote aantrekkingskracht op o.a. fietsers, wandelaars, ruiters, mountainbikers en hardlopers.

Gemeente Utrechtse Heuvelrug telt ruim 48.500 inwoners waarvan 24% ouder dan 65 jaar. Ruim tweederde van de senioren (67,5%²) ervaart een (zeer) goede gezondheid. Ruim driekwart van de senioren (76,3%) is tenminste 5 dagen in de week 30 minuten actief en voldoet daarmee aan de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen (NNGB). Van de volwassenen ervaart ruim 4/5 (83,2%³) een (zeer) goede gezondheid. Bijna tweederde van de volwassenen (64,4%) voldoet aan de NNGB. Bijna een kwart (23,5%) is lid van een sportvereniging. Ruim de helft van de volwassenen (53,4%) is (zeer) tevreden over het aanbod van sportaccommodaties in de gemeente. Hierbij wordt opgetekend dat de helft van de volwassenen (51,5%) geen gebruik maakt van formele sportaccommodaties om te sporten. Zij sporten bijvoorbeeld in de openbare ruimte.

De jeugd is het meest sportief, 85% is lid van een sportvereniging⁴. Overeenkomstig het landelijke gemiddelde voldoet een vijfde van de jeugd aan de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen (NNGB⁵). Bijna twee derde (65%) vertoont echter ook sedentair gedrag en is na school tenminste twee uur per dag achter een beeldscherm te vinden. Bijna alle jeugd (90%) ervaart een (zeer) goede gezondheid. Roken (van 35 naar 24%) en alcoholconsumptie (van 41 naar 28%) zijn teruggelopen

3.3 Terugblik

De afgelopen jaren is er in de Utrechtse Heuvelrug een hoop 'sportieve meters' gemaakt. De basis hiervoor vormt de nota Sport in Beeld uit 2008. De wisselende kwaliteit van sportgebouwen en velden en een gebrek aan veldcapaciteit bij de groeisporten werd destijds als knelpunten t.a.v. sportaccommodaties ervaren. Het op niveau brengen van de sportinfrastructuur: voldoende geschikte, veilig bereikbare, goed onderhouden en betaalbare accommodaties werd benoemd als speerpunt. Evenals harmonisatie van tarieven en subsidies en duidelijke afspraken die worden vervat in gebruikersovereenkomsten. Het jaarlijkse onderhoudsbudget werd structureel verhoogd, de verantwoordelijkheid voor de buitensportgebouwen (inclusief was- en kleedlokalen) overgedragen aan de sportverenigingen en vrijvallende kapitaallasten van sportaccommodaties ingezet voor de vervanging van velden en opstallen. De veldcapaciteit werd verruimd met een zevental sportvelden en de fiscaliteit rond investering en exploitatie van sportaccommodaties ordentelijk uitgewerkt op basis van het btw-sportbesluit.

Preluderend op nieuw beleid is de nota Sport in Beeld in 2012 geëvalueerd. Hieruit blijkt dat veel bereikt is in het op peil brengen van de sportinfrastructuur. Op een flink aantal sportcomplexen is nieuwbouw of renovatie van gebouwen gerealiseerd waarbij in grote mate gebruik gemaakt is van zelfwerkzaamheid binnen sportverenigingen. Er zijn duidelijkere afspraken gemaakt tussen de gemeente en de sportsector die een grotere verantwoordelijkheid heeft gekregen. De mogelijkheid tot een btw-belaste exploitatie op basis van het BTW sportbesluit is evenwel nog niet op alle sportcomplexen doorgevoerd. Op de tenniscomplexen is laatst in 2017 een harmonisatieronde doorgevoerd. De exploitatie van de sporthallen Steinheim, de Binder en de Ploeg is geprivatiseerd. Dit

² Bron: Gezondheidsmonitor 65+ 2016.

³ Bron: Gezondheidsmonitor 19-64 jaar 2016.

⁴ Bron: Gezondheidsmonitor jeugd 2015.

⁵ De NNGB is voor jeugd 'strenger' dan voor volwassenen en gaat niet uit van vijf maal 30 minuten matig intensieve inspanning, maar van dagelijks 60 minuten.

leidde evenwel tot een verhoging van de verenigingsstarieven waarbij ogenschijnlijk niet alle voorwaarden zijn nageleefd. Vanuit een algehele positieve evaluatie wordt aanbevolen om kritisch naar de spreiding en capaciteit van accommodaties te kijken en mogelijkheden tot clustering aan te grijpen rekening houdend met demografische ontwikkelingen. Al met al wordt geconcludeerd dat de sportinfrastructuur een flinke kwaliteitsimpuls heeft gekregen tegen (op termijn) lagere kosten voor de gemeente. Kritische kanttekeningen zijn ondermeer geplaatst bij de duur (4 jaar i.p.v. 9 maanden) van de uitvoer van de nieuwe buitensportregeling, het ondernemende karakter van sportclubs dat niet goed uit de verf kwam en verschillende financiële tegenvallers voor sportverenigingen.

Als spreekwoordelijk slotstuk van de buitensportregeling is het eigendom, beheer en onderhoud van de tennisparken geharmoniseerd. Op basis van gemeentelijke budgetneutraliteit is er een set afspraken gemaakt die er in grote lijnen op neer komt dat de gemeente eigenaar is van de grond en verantwoordelijk de openbare ruimte buiten de hekken van het tennispark als ook voor 50% de kosten draagt voor renovatie van tennisbanen en park inrichting. Op basis van een recht van opstal zijn de vereniging eigenaar van de opstallen en voor eigen rekening en risico verantwoordelijk voor al het onderhoud. Begin 2017 zijn de laatste tennisovereenkomsten met de tennis getekend. Alle tennisparken ontvangen een instandhoudingsbijdrage en betalen een symbolische euro als retributie. Er bestond ruimte voor individuele maatwerkafspraken, voornamelijk gericht op achterstallig onderhoud.

3.3.1 Zwembaden

Utrechtse Heuvelrug telt een drietal zwembaden.

Zwembad de Zwoer in Driebergen beschikt over vier binnenbaden, twee buitenbaden en diverse (recreatieve) voorzieningen voor sportief en recreatief gebruik. Het bad is geschikt voor verenigingssporters, doelgroepen, instructiezwemmen en recreatief gebruik. Zwembad de Zwoer wordt risicodragend beheerd en geëxploiteerd door Laco Utrechtse Heuvelrug B.V.. Einde 2016 is de concessieovereenkomst verlengd tot 2021 en is tevens besloten aansluitend een nieuwe concessieovereenkomst aan te gaan tot 2036. Rekening houdend met het verenigings- en doelgroepgebruik draagt Laco zorg voor een publieke openstelling en draagt zij zorg voor al het onderhoud inclusief groot- en vervangingsonderhoud. Laco Utrechtse Heuvelrug ontvangt jaarlijks een exploitatiebijdrage van circa €350.000. Hiermee is met ingang van 2018 een bezuiniging van €275.000 gerealiseerd op de kosten voor het zwembad, in lijn met de bezuinigingstaakstelling.

Het Bosbad in Leersum is een openlucht zwembad met drie bassins (kleuterbad, recreatiebad en wedstrijdbad), een ligweide met verschillende attributen en beachvolleybalveld op een terrein van circa vier hectare. Het Bosbad ligt in een bosrijke omgeving van nationaal park Utrechtse Heuvelrug in de nabijheid van verschillende campings. Het Bosbad wordt beheerd en geëxploiteerd door de gelijknamige stichting tegen een financiële vergoeding voor het schoolgebruik en een bijdrage in de onderhoudskosten. De gemeente heeft de kiosk verhuurd aan een ondernemer.

Zwembad de Woestduin in Doorn is een binnenzwembad met een wedstrijdbassin, een kleuterbad en aanvullende voorzieningen (o.a. sauna en whirlpool). Het bad is geschikt voor verenigingssporters (o.a. zwemclub de Zwoer), doelgroepen, instructie zwemmen en recreatief gebruik. Medio 2017 is besloten zwembad Woestduin in Doorn open te houden als zwemaccommodatie. Hiertoe is de overeenkomst tussen gemeente en Laco Doorn. B.V. herzien en verlengd tot 2036. Tevens is het eigendom van de zwembadaccommodatie overgenomen van Stichting Zwem- en Sportaccommodaties Doorn⁶. Laco Doorn exploiteert de accommodatie voor eigen en rekening en naar eigen inzicht als een publieke

⁶ Bij een eventueel faillissement van Laco Doorn B.V. dan wel beëindiging van de zwembad exploitatie valt het eigendom terug naar de stichting.

voorziening rekening houdend met de (tijden en tarieven van) vaste gebruikersgroepen als sportverenigingen, politie, mariniers, doelgroepen en onderwijs en ontvangt hiertoe jaarlijks €100.000 exploitatiebijdrage.

Afgelopen jaren is de toekomst van de zwemvoorzieningen meerder malen onderwerp van besluitvorming door de gemeenteraad geweest. De behoefte aan zwemvoorzieningen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt onderkend maar gezien de leeftijd van de zwembaden in Doorn (Woestduin) en Driebergen (Zwoer) was een besluit over de toekomst van binnenzwemwater noodzakelijk. Het buitenbad in Leersum (Bosbad) stond hierbij niet ter discussie. Op basis van aantal scenario's is initieel besloten de exploitatie van zwembad De Zwoer (Driebergen) voort te zetten en die van zwembad Woestduin te beëindigen. Het oudere zwembad Woestduin heeft een te beperkte capaciteit en voorzieningenniveau om als stand alone zwembad voor de gehele gemeente te fungeren. Dit in tegenstelling tot zwembad De Zwoer met meer capaciteit, meer voorzieningen en een langere economische levensduur. Gezien de maatschappelijke commotie naar aanleiding van het besluit tot sluiting van zwembad Woestduin in 2017 is echter besloten de exploitatie met beide zwembaden te verlengen tot 2036. Dit is mede mogelijk gemaakt door een verlaagde exploitatiebijdrage aan Laco Doorn B.V. in combinatie met een eigendomsoverdracht.

3.3.2 Binnensport

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft een (subsidie)relatie met een zestal binnensportaccommodaties. Enerzijds betreft dit drie kleine binnensportaccommodaties, de gymzalen: Weidestraat (Driebergen), van de Leelaan (Doorn) en Haarweg (Overberg). Anderzijds drie grote binnensportaccommodaties, de sporthallen: Hoenderdaal (Driebergen) Steinheim (Doorn) en de Binder (Leersum). In Utrechtse Heuvelrug zijn meer binnensportaccommodaties, zoals sport- en tennishallen, maar die vormen de volledige verantwoordelijkheid van onderwijsinstellingen of private partijen.

3.3.2a Gymlokalen

Utrechtse Heuvelrug telt drie gemeentelijke gymlokalen.

Gymlokaal Weidestraat te Driebergen betreft een traditioneel gymlokaal met een sportvloer van 12 bij 21 meter, zeer geschikt voor onderwijsgebruik en beperkt inzetbaar voor verenigingssporten. Het gymlokaal wordt ruim 22 uur per week gebruik door het onderwijs (98%) en op jaarbasis bijna 1.100 uur door sportverenigingen (61%). Gezien de beperkte gebruiksmogelijkheden voor sportverenigingen (geen wedstrijden grote zaalsporten) is er sprake van een goede benutting door sportverenigingen voor een gymlokaal.

Gymlokaal Van der Leelaan te Doorn betreft een relatief nieuw gymlokaal met eveneens sportvloer van 12 bij 21 meter met primair een onderwijskundig functie. Het gymlokaal wordt ruim 27 uur per week gebruikt door het onderwijs een (meer dan) volledige benutting. Daarnaast wordt het gymlokaal circa 540 uur per jaar gebruikt door de turnvereniging Unitas en ruim 90 uur per jaar door de kinderopvang, een matige bezetting vanuit de sport en overige gebruikers (31%) die mede wordt ingegeven voor de beperkte functionele mogelijkheden voor sportverenigingen.

Gymlokaal Haarweg te Overberg betreft een traditioneel gymlokaal met een sportvloer van 12 bij 21 meter. Dit gymlokaal kent een geringe bezetting met uitsluitend op maandag en vrijdag bewegingsonderwijs en circa 7,5 uur per week sportverenigingen en incidenteel gebruik door de kerk.

3.3.2b Grote binnensportaccommodaties

Utrechtse Heuvelrug telt drie gemeentelijke sporthallen: Hoenderdaal, Steinheim en de Binder.

Sporthal de Hoenderdaal in Driebergen wordt geëxploiteerd door de Stichting Health Center Hoenderdaal. De stichting draagt zorg voor een dagelijkse openstelling van 8-23 uur en realiseert 1950 (+/- 10%) bezettingsuren op jaarbasis. Sporthal Hoenderdaal is een flinke sporthal met een veld afmeting van 30 bij 69 meter. Dit maakt de sporthal geschikt voor alle binnensporten, voor zowel wedstrijden als trainingen.

Sporthal Steinheim te Doorn wordt geëxploiteerd door stichting Meewerken op de Heuvelrug die hiertoe tevens mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt inzet. De stichting ontvangt hiervoor een financiële vergoeding voor (binnen)onderhoud (€47.000) en onderwijsgebruik (€10.000). Sporthal Steinheim betreft een reguliere sporthal met een veldafmeting van circa 33 bij 43 meter. Dit maakt de sporthal geschikt voor alle binnensporten, voor zowel wedstrijden als trainingen. Ook voor onderwijskundig gebruik is de sporthal geschikt om gelijktijdig een drietal lessen bewegingsonderwijs te kunnen accommoderen. Daarnaast beschikt de accommodatie over een grote en een kleine zaal die eveneens door sport (o.a. judo en kraf maga) worden gebruikt. Wekelijks maakt het onderwijs voor ruim 26 klokuren gebruik van de gehele sporthal. In piekweken, wanneer ook de hockey binnen sport, maken sportverenigingen voor ruim 50 uur gebruik van de gehele sporthal. In dalweken (bijv. in de maand mei) loopt het verenigingsgebruik terug tot enkele (circa 8) uren per week.

Sporthal de Binder wordt geëxploiteerd door de gelijknamige stichting de Binder met bestuurders uit het dorp Leersum. De sporthal vormt onderdeel van een breder multifunctioneel centrum met tevens een theaterzaal, horeca en vergaderruimtes. De sportvloer van de sporthal meet 40 bij 20 meter en is in drie delen op te delen voor onderwijskundig gebruik.

3.3.3 Buitensport

De afgelopen jaren heeft Utrechts Heuvelrug ingezet op een verzelfstandiging van de buitensportaccommodaties (clubgebouwen en was- en kleedlokalen). Hiertoe is het achterstallig onderhoud weggewerkt en zijn vereniging gecompenseerd voor de uitgebleven reservering voor vervanging, de bruidsschat. Beheerstichtingen van buitensportverenigingen verkregen voor een symbolische euro het recht van opstal (50 jaar) en werden voor eigen rekening en risico verantwoordelijk het gedegen onderhoud (NOC*NSF en NEN norm) ervan. De gemeente blijft eigenaar van sportvelden. De beheerstichtingen vervullen hierin een sleutelrol. Zij geven de gelegenheid tot sportbeoefening meerdere sportverenigingen en andere sportieve gebruikers en stellen hiertoe sportgebouwen en velden met aanvullende diensten beschikbaar. De stichtingen huren de velden van de gemeente. Onder de verantwoordelijkheid van de buitensportstichtingen wordt het veld onderhoud (grotendeels) uitgevoerd door de gemeente. De gemeente ontvangt huurpenning van de buitensportstichtingen, en verstrekt een financiële bijdrage aan de buitensportstichtingen t.b.v. (groot) onderhoud en vervanging/renovatie van de velden. De sportverenigingen ontvangen van de gemeente een compensatie voor de huur die zij betalen aan de buitensportstichtingen.

De Doornse Ijsclub is voor eigen rekening en risico verantwoordelijk voor de exploitatie van ijsbaan, skeelerbaan, jeu de boulesbaan en atletiekbaan aan de Bloemengaard in Doorn. Met uitzondering van een 60/40 gemeente/ijsclub kostenverdeling voor vervangingsinvestering ligt de volledige onderhoudsverantwoordelijkheid bij de ijsclub. Met de tennisverenigingen zijn begin 2017 de laatste overeenkomsten getekend (zie inleiding deze paragraaf). Waar mee alle buitensportaccommodaties zijn

geprivatiseerd en verantwoordelijkheden ten aanzien van de sportvelden en veldinrichting, helder zijn⁷.

Met de aanleg van een zevental kunstgrasvelden in het veldcapaciteitsprobleem van weleer flink teruggedrongen. In onderling overleg tussen de verschillende hockeyverenigingen in Utrechtse Heuvelrug is in gezamenlijkheid gekomen tot een maximale inzet van de beschikbare veldcapaciteit. Momenteel beschikt uitsluitend rugbyclub the Pink Panthers over onvoldoende veldcapaciteit. Het Nederlands Korfbalverbond heeft de veldafmeting voor buitenvelden bijgesteld van 60 bij 30 meter naar 40 bij 20 meter. De korfbalverenigingen in Nederland hebben tot 2026 om de velden hierop aan te passen. Dit kan worden verwerkt bij de renovatie van toplagen bij de korfbalverenigingen in Utrechtse Heuvelrug met uitzondering van Hemur Enge in Amerongen. Zij delen een (combi)veld met de hockeyvereniging. Voor 2026 dient Hemur Enge de beschikking te krijgen over een tweetal kunstgras korfbalvelden in de nieuwe afmeting.

3.4 Trends en ontwikkelingen⁸

Het sport en beweeggedrag van de inwoners van Utrechtse Heuvelrug staat niet op zichzelf maar onder invloed van diverse sociale, demografische en culturele factoren als ook ontwikkelingen in de sport. Enkele hiervan zijn het benoemen waard.

De gemiddelde leeftijd in Nederland stijgt, er komen meer en kleinere huishoudens en het aandeel niet westerse immigranten neemt toe. In 2040 is een kwart van de Nederlanders 65 jaar of ouder en ook het aandeel inwoners met een niet-westerse migratie achtergrond neemt toe (in 2030 circa 14% van de bevolking). Ouderen sporten minder (in clubverband) dan kinderen en volwassenen. Daarentegen bewegen (fietsen, wandelen, tuinieren en klussen) ouderen wel meer. Inwoners met een niet Westerse migratie achtergrond sporten minder. Zij zijn minder lid van een sportvereniging. Een grotere diversiteit in etnische achtergrond leidt tevens tot een afname van de traditioneel populaire sporten waar nieuwe voor in de plaats komen.

Na enkele jaren van recessie groeit de economie weer. Dit kan positief uitwerken op de sport, er kan meer besteed en geïnvesteerd worden in de sport. De afgelopen jaren is er echter wel bezuinigd op de uitgaven aan sport. Zowel door lokale overheid, bedrijfsleven als inwoners. De sportsponsoring vanuit het bedrijfsleven bij verenigingen is de laatste jaren teruggelopen. Minder geld te besteden hebben kan leiden tot minder uitgaven aan sport. De kans op armoede is het hoogst bij eenoudergezinnen, alleenstaanden tot 65 jaar, lager opgeleide hoofdkostwinners, inwoners met een niet westerse migratie achtergrond en bijstandontvangers. In een zucht naar 'beleving' is het aanbod aan commerciële vrijetijdsvoorzieningen en -activiteiten, zoals festivals, evenementen, kinderparadijzen, sterk gestegen. Traditionele sportaanbieders zoals sportverenigingen ondervinden hier directe concurrentie van. Commerciële partijen (o.a. hardloopevenementen, bootcamptrainingen en fitnesscentra) benutten andere geldstromen, zijn gewend commercieel te denken en zijn niet gehouden aan traditionele scheidslijnen en organisatievormen.

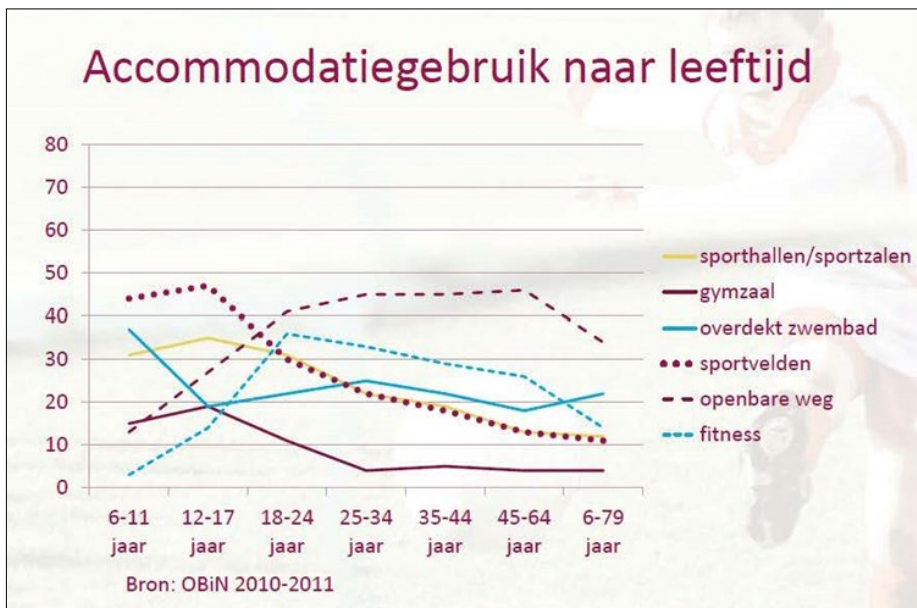
Een groot en groeiend deel van de vrije tijd wordt besteed aan (social) media (circa 21 uur per week). Het wordt makkelijker om collectieven (o.a. sportgroepen) te organiseren en je leven in te richten naar eigen inzichten en wensen, los van bestaande organisaties en structuren zoals sportverenigingen.

⁷ Voor een overzicht van de buitensportaccommodaties wordt verwezen naar de bijlage.

⁸ Gebaseerd op 'De drijvende krachten van sport en bewegen' uit 'Sport Toekomstverkenning' (SCP en RIVM 2016).

Mensen zijn afgelopen jaren dan ook steeds vaker anders- of ongeorganiseerd gaan sporten. De helft van de Nederlanders sport individueel, bijna veertig procent in zelfgeorganiseerd groepsverband en een derde is lid van een sportvereniging. Er is een toename te zien in sporten die men gemakkelijk alleen kan ondernemen op een tijdstip dat het hen uitkomt, zoals hardlopen, wielrennen en fitness. Hierbij speelt ook het element fun en beleving een voorname rol, zoals terug te zien is in funruns zoals color runs of mudmasters. Maar ook in leefstijlsporten als kite-surfen, free-run, skate-boarden en free-style BMX. Iets waar de commercie op inspringt met bijpassende kleding, gadgets en wearables. Tot slot is een blijvende aandacht voor gezondheid waarneembaar. Het streven naar jeugdigheid, vitaliteit en uiterlijke schoonheid zal komende jaren toenemen.

Sporten gebeurt niet alleen bij de 'formele' sportaccommodaties. Ook de openbare ruimte wordt in toenemende mate gebruikt om te sporten. De vraag naar sportvoorzieningen verschilt sterk per leeftijd

(zie tabel). Kinderen maken frequent gebruik van formele sportvoorzieningen (sportvelden, gymzalen en zwembad). Vanaf de leeftijdsgroep 12 – 17 jaar (jongeren) neemt dit rap af. Vanaf de leeftijdsgroep 18 – 24 jaar vormt de openbare weg de belangrijkste plek om te sporten, gevolgd door commercieel sportaanbod (fitness).

Dit komt overeen met het beeld van de toename

van informeel en ongeorganiseerd sporten. Vriendengroepen spreken onderling af om te gaan fietsen of hardlopen en doen daarbij geen beroep op sportverenigingen of formele sportaccommodaties. Dit verklaart ook de grote populariteit van deze sporten.

4 Kader

Het kader voor het sportaccommodatiebeleid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug vindt haar vertrekpunt in het integrale raadsprogramma. Vanuit dit kader wordt helder beschreven wat we willen bereiken en hoe. Voor een duidelijk en eenduidig beleid worden uitgangspunten voor de binnensport, buitensport en de zwembaden geformuleerd en taken van en verantwoordelijkheden van eenieder benoemd. Het kader vormt de basis voor de uitvoering van het sportaccommodatiebeleid en de gemeentelijke investeringen die in navolgende hoofdstukken wordt uitgewerkt.

4.1 Integraal beleid

De gemeente Utrechtse Heuvelrug werkt vanuit een integraal raadsprogramma waarin veertien breed gedragen thema's zijn benoemd. Deze thema's werken ook door in het sportaccommodatiebeleid. Het belang voor dorpsgericht werken waarbij inwoners centraal staan klinkt door in goede en goedbereikbare sportvoorzieningen. Sportvoorzieningen vormen onderdeel van de sociale infrastructuur, zeker bij multifunctioneel gebruik als onderdeel van leefbare en vitale dorpen. Utrechtse Heuvelrug heeft een hoge klimaatambitie: klimaatneutraal in 2035. Gemeentelijke investeringen in sportaccommodaties worden vanuit deze ambitie gezien. Er wordt belang gehecht aan een vitaal buitengebied met een goede balans tussen natuur, landbouw, met plaats voor de boer, de inwoners en de toerist: Groen dus Vitaal. Ook wanneer dit een sportieve inwoner betreft die sportief medegebruik maakt van deze buitenruimte. Sport wordt expliciet benoemd als integraal onderdeel van goed onderwijs.

Vanuit een integraal kader focust voorliggende nota zich op (formele) sportaccommodaties. Sport en bewegen gebeurt op veel meer terreinen en locaties dan sportvelden, binnensportruimtes en zwembaden. Dat wordt allerm minst ontkend. Sterker nog Utrechtse Heuvelrug beschikt over een prachtige bosrijke omgeving en goede speelvoorzieningen in de verschillende wijken en dorpen die hiertoe een ruime gelegenheid bieden. Het sportief medegebruik van de openbare ruimte en het speelruimtebeleid valt echter buiten de scope van voorliggend nota. Deze richt zich op (formele) sportaccommodaties.

4.2 Wat willen we bereiken?

Inwoners bewegen meer.

Inwoners die meer bewegen nemen actief deel aan het sociale leven. Zij ontmoeten mensen, blijven gezond(er) en langer vitaal. Dit kan in de context van sport en sportverenigingen die een belangrijke bijdrage leveren aan het sociaal maatschappelijk leven van veel inwoners van Utrechtse Heuvelrug. Alsook de leefbaarheid in de verschillende dorpen. Dit kan ook op eigen gelegenheid, of met vrienden. Ook wanneer de grens tussen sport en bewegen diffuus wordt. Daar biedt gemeente Utrechtse Heuvelrug graag letterlijk de ruimte voor.

4.3 Hoe?

Faciliteren van een gevarieerd en toegankelijk sportaanbod.

Gemeente Utrechtse Heuvelrug hecht belang aan ruimte voor een sportief en actief leven. Vanuit dat belang faciliteert zij een gevarieerd en toegankelijk sportaanbod. Soms betekent dat ruimte en mogelijkheden bieden aan (maatschappelijke) ondernemers, bewoners of sportverenigingen. In andere gevallen de volledige realisatie, beheer en onderhoud van sportaccommodaties. In alle gevallen faciliteert de gemeente Utrechtse Heuvelrug de realisatie en instandhouding van een gevarieerd en toegankelijk sportaanbod wanneer dit aansluit bij haar kader en uitgangspunten.

4.4 Uitgangspunten buitensport

Primair vanuit een maatschappelijk belang investeert Utrechtse Heuvelrug in buitensportaccommodaties en voorzieningen op basis van navolgende uitgangspunten:

1. Buitensportaccommodaties worden multifunctioneel gebruikt. Er wordt gestreefd naar een optimale sportieve en maatschappelijke benutting door zowel sportverenigingen, onderwijsinstellingen als ook inwoners uit de buurt.
2. Buitensportaccommodaties voldoen aan NOC*NSF/VSG-capaciteits- en kwaliteitsnormen en NEN-conditienormen. De gemeente behoudt het recht om hier gemotiveerd van af te wijken.
3. Bij een structurele (meerjarige) overbezetting op basis van NOC*NSF/VSG-capaciteitsnormen wordt in samenspraak met sportverenigingen en –stichtingen gezocht naar een passende oplossing gemeente breed.
4. Er worden geen nieuwe buitensportlocaties gerealiseerd. Een eventuele bijstelling van tennis, korfbal, voetbal en hockeycapaciteit wordt gerealiseerd op de huidige buitensportlocaties.
 - a. Hockey in Driebergen, Doorn, Maarn en Amerongen
 - b. Voetbal in Driebergen, Doorn, Maarn, Leersum en Amerongen
 - c. Korfbal in Driebergen, Doorn en Amerongen
 - d. Tennis in Driebergen (2), Doorn, Maarn, Leersum en Amerongen
 - e. Rugby in Driebergen
 - f. Schaatsen in Doorn
5. De gemeente is verantwoordelijk voor realisatie, renovatie en (groot) onderhoud aan *direct sportgebonden basisvoorzieningen* bij voetbal, hockey, rugby en korfbal.
6. De navolgende sportvoorzieningen worden aangemerkt als *direct sportgebonden basisvoorzieningen*:
 - a. Wedstrijd- en trainingsvelden;
 - i. Tennis: gravelbanen;
 - ii. Voetbal;
 - ✓ Wedstrijdveld: natuurgras
 - ✓ Trainingsveld: natuurgras
 - ✓ Wedstrijd & Trainingsveld: kunstgras
 - iii. Korfbal: kunstgras;
 - iv. Hockey: kunstgras zand ingestrooid;
 - ✓ Eerste hockeyveld meerkosten (semi)waterveld 50/50 gemeente/sport
 - ✓ Overige hockeyvelden meerkosten (semi)waterveld sport
 - v. Rugby: natuurgras

- b. Veldverlichting (traditioneel);
 - ✓ Meerkosten LED verlichting 50/50 gemeente/sport
 - c. Hekwerken;
 - d. Sport specifieke terreininrichting zoals: ballenvangers, leunhekken en dug-outs.
7. Investerings in realisatie, renovatie en (groot) onderhoud aan niet direct sportgebonden basisvoorzieningen (zoals bijvoorbeeld: kantine- en clubruimtes, was- en kleedlokalen, tribunes, opslagruimtes et cetera) vormen een eigen verantwoordelijkheid van sportverenigingen en stichtingen.
 8. Meer investeringen in de realisatie, renovatie en (groot) onderhoud aan buitensportvoorzieningen van hogere dan directe sportgebonden basisvoorzieningen (zoals bijvoorbeeld een hogere kwaliteit kunstgrasveld), vormen een primaire verantwoordelijkheid van sportverenigingen en stichtingen.
 9. Tennisverenigingen zijn volledig verantwoordelijk voor het (groot) onderhoud bij tennisparken. De kosten voor renovatie van tennisbanen en parkinrichting worden op 50/50 basis gedeeld met de gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor de openbare ruimte inclusief de hekken.
 10. De Doornse IJclub is volledig verantwoordelijk voor het (groot) onderhoud van de ijsbaan (schaatsen en skeeleren) in Doorn. De kosten voor renovatie/vervanging worden op 60/40 basis gedeeld door respectievelijk de gemeente en de ijsclub.
 11. Buitensportaccommodaties en -voorzieningen zijn duurzaam.

Voor investeringen t.b.v. nieuwbouw, renovatie en groot onderhoud aan directe sportgebonden basisvoorzieningen stelt de gemeente elke vijf jaar een meerjarig investeringsprogramma op. Het actuele meerjarige investeringsprogramma is opgenomen in voorliggende nota.

4.5 Uitgangspunten binnensport

Vanuit zowel een wettelijke plicht (onderwijs) als een maatschappelijk belang (sport) investeert Utrechtse Heuvelrug in binnensportaccommodaties en -voorzieningen op basis van navolgende uitgangspunten:

1. Multifunctioneel gebruik van binnensportaccommodaties door sport en onderwijs vormt een harde voorwaarde. Bij voorkeur vervullen binnensportaccommodaties tevens een wijk/buurt functie.
2. Binnensportaccommodaties voldoen aan VNG stichtingsnorm (> 1.600 uur op jaarbasis), NOC*NSF- en KVLO-kwaliteitseisen en NEN-conditienormen. De gemeente behoudt het recht om hier gemotiveerd van af te wijken.
3. Vanuit elke dorpskern zijn (tenminste kleine) binnensportaccommodaties goed bereikbaar.
4. Bijstelling van het aantal en soort grote binnensportaccommodaties (sportzaal en sporthal) geschiedt uitsluitend op basis van een integrale en gemeente brede analyse waarbij (tenminste) rekening wordt gehouden met:
 - a. Kwaliteit en functionaliteit van alle grote binnensportaccommodaties in Utrechtse Heuvelrug;
 - b. Kosten (eenmalig en structureel);
 - c. Bezettingsgraad vanuit zowel onderwijs als sportverenigingen bij alle binnensportaccommodaties in Utrechtse Heuvelrug;
 - d. Goede bereikbaarheid voor het onderwijs.
5. Het beheer, onderhoud en exploitatie van binnensportaccommodaties vormt geen (primaire) taak van de gemeente maar van private partijen vanuit sport, onderwijs of anderszins. Hierbij worden de navolgende uitgangspunten gehanteerd:
 - c. wettelijke en gemeentelijke kwaliteitseisen;
 - d. afdoende controle instrumentarium t.b.v. gemeente.

6. Binnensportaccommodaties en –voorzieningen zijn duurzaam.
7. Tijdelijke, semipermanente of monofunctionele binnensportvoorzieningen vormen geen verantwoordelijkheid van de gemeente.

4.6 **Uitgangspunten zwembaden**

Vanuit een sociaal maatschappelijk belang investeert Utrechtse Heuvelrug in zwembaden op basis van navolgende uitgangspunten:

1. Zwembaden worden multifunctioneel gebruikt. Er wordt gestreefd naar een optimale maatschappelijke (specifieke doelgroepen en recreatief), sportieve en eventueel onderwijskundige benutting.
2. Een zwembad vormt in principe een gemeentelijke voorziening. Voor zwemmen in Utrechtse Heuvelrug kun je terecht in:
 - a. Driebergen (de Zwoer)
 - b. Leersum (het Bosbad)
 - c. Doorn (Woestduin)
3. Het beheer, (groot) onderhoud en exploitatie van zwembaden vormt geen (primaire) taak van de gemeente maar van private partijen vanuit sport of anderszins. Hierbij worden de navolgende uitgangspunten gehanteerd:
 - a. wettelijke en gemeentelijke kwaliteitseisen;
 - b. keurmerk veilig en schoon;
 - c. afdoende controle instrumentarium t.b.v. gemeente;
4. Zwembaden en –voorzieningen zijn goed bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar ook voor mensen met een beperking.

4.7 **Taken en verantwoordelijkheden**

De gemeente Utrechtse Heuvelrug hecht aan een gevarieerd en toegankelijk sportaanbod. De inwoners, sportverenigingen, maatschappelijke organisaties en ondernemers in Utrechtse Heuvelrug worden echter tevens gekenmerkt door een grote mate van zelfredzaamheid, kennis en kunde. Zij zijn vaak prima, en soms beter, in staat sportieve mogelijkheden te realiseren. In veel gevallen benodigd dit geen enkele tussenkomst van de gemeente. Vanuit haar publieke taak heeft de gemeente een complementaire verantwoordelijkheid. Zij faciliteert en neemt haar verantwoordelijkheid, daar waar nodig. Op een wijze zoals beschreven in voorgaande uitgangspunten.

5 Uitwerking

Op basis van de kaders zoals uiteengezet in het voorgaande hoofdstuk, wordt uitwerking gegeven aan het sportaccommodatiebeleid voor de komende jaren. De kaders worden getoetst aan de praktijk leidend tot nadere acties ten aanzien van achtereenvolgens buitensport, binnensport en zwembaden. Tevens worden enkele aandachtspunten voor komende jaren onder de aandacht gebracht. De (meerjarige) financiële consequenties komen aan bod in volgende hoofdstuk.

5.1 Buitensport

Op basis van de nota 'Sport in beeld' uit 2008 zijn afgelopen jaren de afspraken voor de buitensport geharmoniseerd met een grote eigen verantwoordelijkheid voor de sportverenigingen en hun stichtingen. Ter nadere uitwerking en implementatie zijn er huurovereenkomsten tussen de verschillende beheerstichtingen en de gemeente gesloten, recht van opstallen gevestigd t.b.v. de sportgebouwen en gebruikersovereenkomsten gesloten tussen de beheerstichtingen en sportverenigingen. De hieruit volgende contractuele verplichtingen voor de gemeente ten aanzien van groot onderhoud en vervanging zijn geobjectiveerd op basis van NOC*NSF-capaciteits- en sporttechnische normen als ok de NEN 2767-1 conditienorm (niveau 3). Op basis van deze genormeerde, contractuele afspraken investeert de komende jaren onder meer in: a) verlichting, b) vervanging en revitalisatie van kunstgrasvelden en c) hekwerken.

5.1.1 Verlichting

Om goed te kunnen sporten, heb je verlichting nodig. Goede sportverlichting. Aan goede sportverlichting worden specifieke eisen gesteld o.a. qua spreiding, lux (felheid) en aantal lichtpunten. De huidige verlichting op de sportvelden in Utrechtse Heuvelrug voldoen niet langer aan de gestelde sport specifieke eisen. Bovendien staat Utrechtse Heuvelrug aan de vooravond van een grote vervangingsopgave ten aanzien van lichtmasten en armaturen. Na circa 30 jaar voor lichtmasten en 20 jaar voor armaturen, zijn deze aan het einde van hun levensduur. Utrechtse Heuvelrug combineert de vervangingsopgave aan haar duurzaamheidsambities door over te gaan op ledverlichting. Naast gebruikers- en energievoordelen, levert dit financiële voordelen op voor de sportstichtingen. Een gebruikersvoordeel (voor sportstichtingen) dat een investeringsbijdrage (aan gemeente) rechtvaardigt. Komende jaren (2018-2021) worden alle lichtmasten en armaturen op de sportvelden in Utrechtse Heuvelrug vervangen en voorzien van ledverlichting.

5.1.2 Vervanging en revitalisatie (kunst)grasvelden

De buitensportaccommodaties en voorzieningen in Utrechtse Heuvelrug voldoen aan NOC*NSF-kwaliteitseisen. Dit is ook zo vastgelegd in de overeenkomsten met de sportverenigingen en – stichtingen. Om aan betreffende eisen te kunnen blijven voldoen is komende jaren de vervanging en/of renovatie van de volgende sportvelden en banen noodzakelijk:

1. FC Driebergen veld 2
2. FC Driebergen veld 3

3. DHC veld 2
4. HDS veld 1
5. DVSA veld 1

5.1.3 Realisatie twee kunstgrasvelden korfbalvereniging Hemur Enge

Korfbalvereniging Hemur Enge maakt samen met hockeyclub de Haaskamp op sportpark De Burgwal in Amerongen gebruik van een kunstgrasveld. Dit efficiënte gebruik kan echter niet langer volstaan doordat: a) de veldafmeting van korfbal verandert en b) een gecombineerd veldgebruik onvoldoende veldcapaciteit oplevert, het past niet langer. De korfbalsport wordt niet langer op een veld van 30 bij 60 meter gespeeld maar op een veld van 20 bij 40 meter. Dit verhoudt zich niet met de huidige afmeting van het combiveld. Met de realisatie van twee nieuwe kunstgras korfbalvelden in de nieuwe maatvoering wordt voldoende veldcapaciteit voor Hemur Enge gerealiseerd om te kunnen trainen en wedstrijden spelen. De twee nieuwe kunstgras korfbalvelden kunnen gerealiseerd worden op sportpark Burgwal.

5.1.4 Realisatie tweede rugbyveld the Pink Panthers

Rugbyclub the Pink Panthers is dermate gegroeid dat één speelveld voor wedstrijden en trainingen niet langer volstaat. Ruimtelijk is inpassing van een tweede rugbyveld op de huidige locatie in Driebergen mogelijk door gebruik te maken van een voetbalveld van FC Driebergen en de voetbal hiervoor te compenseren.

5.1.5 Hekwerken

De hekwerken rondom buitensportvelden en voorzieningen niet zijnde ballenvangers en leunhekken behoren tot de basissportvoorzieningen en vormen een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Naleving van de contractuele verplichtingen tot goed en deugdelijke hekwerken rondom de velden vereist de renovatie en/of vervanging van komende jaren (2018-2022) bij de volgende velden:

1. HDS veld 1
2. DHC miniveld
3. SVMM veld 2
4. HDS veld 2
5. DVSA veld 1
6. FC Driebergen veld 4
7. HDS veld 3

5.2 Binnensport

Er is momenteel geen aanleiding te komen tot bijstelling van de binnensportconfiguratie. De kwaliteit en functionaliteit van de binnensportaccommodaties volstaat, voldoet aan de normen. De (gemeentelijke) binnensportaccommodaties worden intensief gebruikt door het onderwijs en goed door sportverenigingen. Er is geen structurele vraag naar meer binnensportruimte die een eventuele uitbreiding kan rechtvaardigen (>1.600 uur). De huidige binnensportaccommodaties zijn voor het onderwijs goed bereikbaar. De eventuele realisatie van een (monofunctionele) verenigingshal vormen een privaat initiatief, een verenigingsambitie, en geen publieke verantwoordelijkheid.

Qua binnensport ligt komende jaren de focus op een goede instandhouding van de huidige binnensportaccommodaties. Hiertoe zijn meerjarige onderhouds- en investeringsprogramma's opgesteld en afspraken gemaakt met beheerders/exploitanten. Extra aandacht wordt besteed aan de mogelijke verduurzaming van de binnensportaccommodaties als onderdeel van de algehele verduurzaming van het gemeentelijke vastgoed.

5.3 Zwembaden

De gemeente Utrechtse Heuvelrug beschikt over veel (binnen) zwembad met een hoog voorzieningenniveau. Met een groot combi bad met recreatieve voorzieningen (Zwoer) een binnen zwembad (Woestduin) en opluchtwembad (Bosbad) zijn de bijna 50.000 inwoners van Utrechtse Heuvelrug ruim bedeed. In afgelopen jaren is veelvuldig gesproken over de toekomst van de zwembaden. Verschillende scenario's zijn opgesteld, besproken met betrokken partijen en inwoners. De toekomst van openluchtwembad het Bosbad in Leersum stond hierbij niet ter discussie. De uitkomst van de analyses, beraadslagingen en participatie is met zowel zwembad De Zwoer als zwembad Woestduin voor langere tijd de exploitatie wordt voortgezet. Dat vormt dan ook het beeld voor komende jaren: Handhaving huidige zwembadconfiguratie.

5.4 Aandachtspunten

Naast de uitvoering op de drie domeinen (binnensport, buitensport en zwembaden) zijn er een tweetal zaken die komende tijd aandacht (blijven) vragen: fiscus en duurzaamheid.

5.4.1 Fiscus

Wanneer wordt voldaan aan de voorwaarden tot het bieden van gelegenheid tot sportbeoefening (o.a. het ter beschikking stellen van accommodaties en randvoorwaardelijke zaken) kon tot op heden op basis van het BTW Sportbesluit een btw-belaste exploitatie worden gevoerd tegen het lage (6%) btw-tarief. Dit maakt het mogelijk om de betaalde belastingen over sport gerelateerde investeringen en exploitatie terug te vorderen. De afgelopen jaren hebben de verschillende beheerstichtingen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug als ook de gemeente zelf, een zorgvuldig traject doorlopen om aan de gestelde vereisten tot het bieden van sportbeoefening te kunnen voldoen. Ondanks de betrouwbare zorgvuldigheid konden geschillen met de fiscus niet altijd worden voorkomen.

Met aantreden van kabinet Rutte III is met de publicatie van de startnota bekend gemaakt dat de sport met ingang van 2019 btw-vrijgesteld wordt. De Nederlandse wetgeving wordt in lijn gebracht met de Europese btw-richtlijn. Het toepassen van deze richtlijn pakt financieel ongunstig uit voor de gemeente en sportstichtingen door het verlies van het recht op aftrek van voorbelasting. Ten tijde van het opstellen van deze nota was nog niet duidelijk of de niet-winstbeogende exploitatie van sportaccommodaties (zwembaden) ook onder de Btw-vrijstelling wordt gebracht. Daar het geen bezuinigingsmaatregel is, gaat het Rijk over tot compensatie. Hiertoe wordt €241 miljoen gereserveerd, €88 miljoen voor sportstichtingen en €153 miljoen voor gemeenten. De gemeentelijk compensatie wordt vermoedelijk een specifieke uitkering in het gemeentefonds. Voor de bestaande situatie komt er een

overgangsregeling die ten tijde van het schrijven van deze nota nog onderwerp van nader overleg en uitwerking is.

5.4.2 Duurzaamheid

De gemeentelijke duurzaamheidsambitie om in 2035 een klimaat neutrale gemeente te zijn, werkt op verschillende manieren door in haar sportaccommodatiebeleid. Onder meer in het energetisch verbeteren en verduurzamen van gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed. Sportaccommodaties (velden en binnensportaccommodaties) vormen voor het overgrote merendeel gemeentelijk eigendom, vastgoed. Deze worden onder de paraplu gebracht van voorgestane duurzaamheidsmaatregelen. Zo wordt bij de vervanging van verlichting op de sportvelden overgegaan naar Ledverlichting. Een efficiënter energiegebruik wordt daarbij gekoppeld aan een langere levensduur, maar ook een grotere investering. Aangezien het voordeel geringere energierekening wordt genoten door de gebruiker (de sportvereniging/sportstichting) leveren zij een 50% bijdrage aan de meer investering. Als onderdeel van het gemeentelijke vastgoed worden de gemeentelijke binnensportaccommodaties meegenomen in de gemeentelijke duurzaamheidsambities.

Duurzaamheid betekent ook het gebruik van duurzame materialen, ook op sportvelden. De afgelopen periode werd in de media en het publieke debat nadrukkelijk aandacht gevraagd voor mogelijke milieu- en gezondheidsschade bij het spelen op kunstgasvoetbalvelden die zijn ingestrooid met rubberen korrels, de SBR-korrels. Specifiek onderzoek van het RIVM heeft uitgewezen dat het qua gezondheid gaat om verwaarloosbare risico's. Ook qua milieuschade heeft onderzoek van het RIVM uitgewezen dat de zink-emissie uit kunstgasvoetbalvelden binnen de limieten van het bouwstoffenbesluit blijft en acceptabel is. Dat komt doordat kunstgasvoetbalvelden zijn voorzien van een speciale onderbouw, een sporttechnische laag. Echter, niet duidelijk is wat de milieueffecten zijn van SBR korrels die van het veld terecht komen in de directe omgeving, de openbare ruimte, die niet beschikt over een dergelijke specifieke sporttechnische laag. Om elk milieurisico zo veel mogelijk te voorkomen wordt bij de aanstaande renovatie van kunstgras voetbalvelden in Utrechtse Heuvelrug geen gebruik gemaakt van SBR maar van TPE (Thero Plasmatische Elastomeer). TPE heeft gelijkwaardige sporttechnische eigenschappen, wordt reeds op gebruikt op kunstgrasvoetbalvelden in Utrechtse Heuvelrug en kent geen norm overschrijdende zink emissie.

6 Financiën

De instandhouding van maatschappelijke voorzieningen, zo ook die van sport heeft financiële consequenties. Om voldoende sportcapaciteit te hebben die kwalitatief voldoet aan de normen zoals ook afgesproken met de sportverenigingen en stichtingen, dient er geïnvesteerd te worden in de renovatie en vervanging van sportvelden, hekwerken en verlichting. Deze investeringen leiden tot kapitaallasten en een voorziening groot onderhoud. De instandhouding van bestaande sportvoorzieningen, zowel binnensport, buitensport als de zwembaden, vergt een exploitatiebudget t.b.v. van bijvoorbeeld schoonmaak, verhuur beheer et cetera. De investeringen en exploitatie van de sport voor komende jaren worden in dit hoofdstuk uiteengezet. Dit wordt voorafgegaan door een uiteenzetting van de gerealiseerde structurele bezuiniging op de sport.

6.1 Bezuinigen

BEZUINIGEN	
1 afstoten velden	€5.750
2 overhoeken / oefenstroken	€6.000
3 efficiency onderhoud	€28.500
4 product sport	€9.750
TOTAAL	€50.000

In 2014 is een taakstellende bezuiniging van €50.000 op het product buitensport vastgesteld. Betreffende bezuinigingstaakstelling die per 2017 is geëffectueerd worden nevenstaande tabel gespecificeerd en vervolgens toegelicht.

1. Het oude korfbalveld bij SVMM, een voetbalveld bij zowel Amerongen DSVA als SVMM kan als gevolg van overcapaciteit worden opgeheven.
2. Een groot oppervlak aan overhoeken en trainingsstroken hoeft niet langer op wedstrijd niveau te onderhouden maar kan op een lager kwaliteitsniveau worden onderhouden.
3. Efficiency op onderhoud door:
 - a. het gehele meerjarig specialistisch onderhoud meerjarig aan te besteden
 - b. het onderhoud zelf door de gemeente te verzorgen
4. Op het product sport, de algehele exploitatie van sport is een bezuiniging doorgevoerd.

In totaal wordt met betreffende maatregelen de taakstellende bezuiniging volledig gerealiseerd.

6.2 Investeren

Vanuit haar verantwoordelijkheid ten aanzien van de buitensportvoorzieningen investeert de gemeente Utrechtse Heuvelrug in de periode 2018 – 2022 voor ruim €4 miljoen in verlichting, hekwerken en de vervanging, renovatie en aanleg van sportvelden zoals beschreven in paragraaf 5.1.

De investeringen in buitensport leiden tot een actualisatie van de kapitaallasten, vereisen de aanleg van een voorziening voor de vervanging van (kleinschalige) sportvoorzieningen en leiden tot een verhoging van de onderhoudskosten. Dit wordt als volgt nader gespecificeerd.

INVESTEREN SPORT					
	2018	2019	2020	2021	2022
huidige kapitaallasten buitensport	€746.409	€781.982	€760.440	€740.805	€674.843
correctie investeringsplan	€0	€80.724	€98.324	€101.491	€118.289
gecorrigeerde kapitaallast	€746.409	€862.706	€858.764	€842.296	€793.132
extra onderhoudsbudget	€0	€8.000	€8.000	€16.000	€16.000
voorziening	€60.280	€54.438	€54.438	€54.438	€31.592
totaal extra benodigd budget	€60.280	€143.162	€160.762	€171.928	€165.881

De investeringen in sport leiden de komende jaren tot een lastenverzwaring. Door vrijval van investeringen uit eerdere investeringen vlakkt de lastenverzwaring af en is er in de periode na 2026 sprake van een lastenverlichting.

6.3 Exploiteren

Naast investeren in de renovatie en/of nieuwbouw van sportvoorzieningen investeert de gemeente tevens in de instandhouding van sportvoorzieningen. Deze zogeheten exploitatie t.b.v. van bijvoorbeeld onderhoud, schoonmaak, verhuur, verzekeringen et cetera bedraagt jaarlijks circa €2,25 miljoen en wordt in nevenstaande tabel gespecificeerd.

EXPLOITATIE SPORT			
Binnensport		Buitensport	
sportzaal Overberg	€25.135	algemeen	€731.206
sporthal Steinheim	€169.432	tennisbanen	€111.173
gymzaal Weidestraat	€12.218	sportpark De Woerd	€38.742
gymzaal Leelaan	€22.673	Shinty hockey Driebergen	€27.781
HC Hoenderdaal	€128.950	Tuilland	€68.750
Binder	€172.646	Wijngaardst hockey	-€3.224
subtotaal binnensport	€531.053	sportvelden Maarn	€44.326
		sportvelden Leersum	€25.859
Zwembaden		sportpark De Burgwal	€40.282
zwembad De Zwoer	€418.497	subtotaal buitensport	€1.084.895
Bosbad Leersum	€115.657		
zwembad Woestduin	€100.366		
	€634.519	TOTAAL	€2.250.469

6.4 Totaal

Wanneer de exploitatie en het benodigde extra budget voor de buitensport wordt samengebracht ontstaat navolgend financieel totaaloverzicht voor de sport.

	TOTAAL SPORT				
	2018	2019	2020	2021	2022
binnensport	€499.530	€566.397	€560.895	€560.895	€560.895
buitensport	€1.084.895	€1.084.931	€1.111.317	€1.111.371	€1.111.371
extra buitensport	€60.280	€143.162	€160.762	€171.928	€165.881
zwembaden	€634.519	€634.368	€626.820	€626.795	€626.795
TOTAAL	€2.279.225	€2.428.858	€2.459.795	€2.470.989	€2.464.942

7 Bijlagen

7.1 Bijlage 1: Overzicht buitensportaccommodaties

Vereniging	veld	type
Hockeyclub Shinty Driebergen	1	waterveld
	2	semi-water hockeyveld
	3	zandingestrooid kunstgrasveld
FC Driebergen	bijveld	zandingestrooid kunstgrasveld
	1	kunstgras voetbalveld rubber infill
	2	kunstgras voetbalveld tpe infill
	3	kunstgras voetbalveld tpe infill
Rugbyclub The Pink Panthers	4	natuurgras voetbalveld
	remu	natuurgras voetbalveld
Korfbalvereniging Dalto Driebergen	1	rugbyveld natuurgras
	1	zandingestrooid kunstgrasveld
	2	zandingestrooid kunstgrasveld
Doornse Hockeyclub	3	natuurgras korfbalveld
	bijveld	natuurgras korfbalveld
	1	semi-water hockeyveld
	2	semi-water hockeyveld
Voetbalvereniging DEV Doorn	3	semi-water hockeyveld
	mini	zandingestrooid kunstgrasveld
	1	kunstgras voetbalveld rubber infill
Korfbalclub Doorn	2	natuurgras voetbalveld
	3	natuurgras voetbalveld
Voetbalvereniging SVMM Maarn	1	zandingestrooid kunstgrasveld
	2	natuurgras korfbalveld
	1	kunstgras voetbalveld rubber infill
MHC Maarn	2	natuurgras voetbalveld
	3	natuurgras voetbalveld
Voetbalvereniging HDS Leersum	1	zandingestrooid kunstgrasveld
	2	semi-water hockeyveld
	1	kunstgras voetbalveld rubber infill
Voetbalvereniging DVSA Amerongen	2	natuurgras voetbalveld
	3	natuurgras voetbalveld
	1	natuurgras trainingsveld voetbal
	1	kunstgras voetbalveld tpe infill
HC De Haaskamp Amerongen	2	natuurgras voetbalveld
	3	natuurgras voetbalveld
Korfbalvereniging Hemur Enge Amerongen	1	semi-water hockeyveld
	2	zandingestrooid kunstgras combiveld
	1	zandingestrooid kunstgras combiveld